

VERTINIMAS IR ĮSIVERTINIMAS PAMOKOSE

Šiuolaikinis mokytojas šiandien yra ir turi būti nusiteikęs eksperimentuoti įvairius mokinių pažangos į(si)vertinimo metodus ir mokyti bei skatinti juos tai daryti savivaldaus mokymosi kontekste.

Mūsų kultūroje žodis „vertinimas“ turi įvairių prasmų.

Istoriškai vertinimas siejamas su teisumu ar neteisumu, su laimėjimu ar susikirtimu, su leidimu judėti toliau ar priežastimi likti vietoje.

Pedagogiškai vertinimo reikšmė – aptikti ir apibrėžti mokinių silpnąsias ypatybes.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Vertinimas – nuolatinis informacijos apie besimokančiojo asmens mokymosi pažangą ir pasiekimus kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas (Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, 2004).

Vertinimas – tai įvairių faktų apie mokymasi rinkimas, mokymosi rezultatų nustatymas ir matavimas (Gage, Berliner, 1994).

Vertinimas – kokybės laidavimas.

Vertinimas – konkretus ir vienareikšmiškas pedagogų ir mokinių veiklos ir elgesio kokybės laipsnio nustatymas pagal ugdymo tikslus, uždavinius, mokymosi ir darbo normas (Pedagogikos terminai, 1993).

Įvertinimas – vertinimo proceso rezultatas, konkretus sprendimas apie mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą.

Įsivertinimas – paties mokinio daromi sprendimai apie daromą pažangą ir pasiekimus.

Vertinimo patikimumas – vertinimo tikrumas (neprieštaringumas), vertinimo rezultatų pastovumas, kai tas pats mokinyss tomis pačiomis sąlygomis gauna tokį pat įvertinimą; kai galima patikimai palyginti mokinių pasiekimus tarpusavyje (norminis vertinimas) arba mokinių pasiekimus su nustatytais kriterijais (kriterinis vertinimas).

Mokymosi patirtis - mokinio gebėjimas kelti sau mokymosi tikslus ir jų siekti, planuoti ir prasmingai išnaudoti mokymosi laiką, naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, dirbti grupėmis ir laikytis sutartų taisyklių.

Pagrindinė vertinimo ir įsivertinimo ugdymo procese **paskirtis** – padėti mokiniams mokytis.

Bendriausias vertinimo tikslas – teikti grįžtamąją informaciją mokiniui apie jo pasiekimus, daromą pažangą ir padėti bręsti, tobulėti kaip asmenybei.

VERTINIMO KAITOS KRYPTYS

Daugiau dėmesio skiriama:

- Pasiekimų visumai (stipriųjų pusių išryškinimui);
- Pasiekimų lyginimui su kriterijais;
- Neformaliam ir formuojamajam vertinimu;
- Skaidrumui, lankstumui, aktyvumui;
- Mokinių dalyvavimui vertinimo procese;
- Visų ugdymo proceso dalyvių atsakomybei už rezultatus.

Palaipsniui atsisakoma:

- Atskirų faktų žinojimo vertinimo;
- Lyginimo su kitų mokinių pasiekimais;
- Nuostatos “mokytojas visada teisus”;
- Paslaptinumo, sureikšminimo.
- Požiūrio – mokinys yra vertinimo objektas;
- Požiūrio – tik kai kurie ugdymo proceso dalyviai atsakingi už rezultatus.

VERTINIMAS YRA PROCESAS. KOKS JO TIKSLINGUMAS?

Bendrieji vertinimo tikslai:	Specialieji vertinimo tikslai:
Padėti besimokantiems • mokytis; • patikrinti žinias ir gebėjimus; • skatinti mokymosi motyvą;	• <i>Išmatuoti</i> besimokančiųjų mokymosi pažangą; • <i>Diagnozuoti</i> besimokančiųjų mokymosi motyvą; • <i>Disciplinuoti</i> ugdymo procesą; • <i>Įvertinti</i> mokymo/si metodų tinkamumą.
Vertinimo uždaviniai: ◦ padėti mokiniui įsivertinti pasiekimų rezultatus, žinias, kompetencijas; ◦ padėti mokytojui išvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti spragas, diferencijuoti ir individualizuoti darbą; ◦ padėti mokiniui nus(is)tatyti mokymosi sunkumų priežastis, problemas, trūkumus, „spragas“; ◦ suteikti mokiniams jų poreikius atitinkančią pagalbą; ◦ suteikti tėvams (globėjams) informaciją apie mokinio mokymąsi;	

VERTINIMO NUOSTATOS:

- *vertinimas grindžiamas* šiuolaikine mokymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais;
- *vertinama tai*, kas buvo numatyta pasiekti ugdymo procese: mokinių žinios ir supratimas, bendrieji ir dalyko gebėjimai, pasiekimai ir pažanga, mokinio įgytos kompetencijos;
- mokinys laiku gauna grįžtamąją informaciją apie savo pasiekimus ir pažangą;
- *vertinama individuali mokinio pažanga* (idiografinis vertinimas) – mokinio dabartiniai pasiekimai lyginami su ankstesniais. Vengiama lyginti mokinių pasiekimus tarpusavyje;
- vertinimas turi būti *atviras ir skaidrus*, t. y. jo tikslai ir kriterijai dar iš anksto turi būti žinomi visiems suinteresuotiems proceso dalyviams (mokiniams, tėvams ir kt.);
- vertinimas turi būti *konstruktyvus* – teikti grįžtamąją informaciją, reikalingą konstruktyviai sprendžiant iškilusias mokymosi problemas;
- vertinimas turi būti *visapusiškas*, t. y. atliekamas įvairiais mokymosi etapais ir pasitelkus įvairius metodus, kurie teikia išsamią informaciją apie visas vertinamas mokymosi sritis;
- vertinimas turi būti *ekonomiškas*, t. y. reikalingos laiko ir materialinės sąnaudos turi būti optimalios;
- vertinimas turi būti *objektyvus*, t. y. nešališkas;

VERTINIMO PRINCIPAI:

- *pagrįstumas* - vertinimas siejamas su mokomojo dalyko tikslais ir turi atspindėti mokymosi rezultatus;
- *patikimumas* – vertinant gauta informacija turi būti patikima ir neturi priklausyti nuo vertintojo ir vertinamojo asmenybių;
- *veiksmingumas* – dalyko vertinimo sistema (kriterijai, metodai ir kt.) turi būti suprantama ir vienodai patogi naudoti ir mokytojui, ir mokiniui;
- *vertingumas* – vertinimo sistema, vertinimo procesas turi būti pozityviai priimami besimokančiųjų mokini;
- *nešališkumas* – vertinimo metodai negali diskriminuoti mokinių, turinčių specialiųjų mokymosi poreikių, skirtingos kultūrinės ar gyvenimiškos patirties ir pan.

VERTINIMAS + MOTYVACIJA = MOKYMO(SI) STRATEGIJA

ĮSIVERTINIMAS yra viena iš mokymo strategijų.	Motyvacijos modeliai/būdai
• dėmesys individualiai pažangai ir meistriškumui; • privatus, o ne viešas vertinimas; • besimokančiojo pastangų atpažinimas; • galimybės tobulėti suteikimas; • klaidos kaip mokymo(si) dalies, o ne bausmės traktuotė.	• Dėmesys pastangoms ir mokymuisi; • aukštas vidinis susidomėjimas veikla; • pastangų požymiai; • pastangomis pagrįstos strategijos; • veiksmų mokymosi ir kitų savireguliacijos strategijų naudojimas; • aktyvus dalyvavimas; • emocijų bendrumas, • „nesėkmės“ tolerancija.

**VERTINIMAS, KAIP KOKYBĖS LAIDAVIMAS.
SAMPRATOS POKYČIAI.**

	VERTINIMO STRATEGIJŲ ORIENTACIJA Į STEBĖJIMO PROCESUS, o ne tik į formalų vertinimą pasitelkiant testus, reziūmuojant jų rezultatus, pagal kuriuos sprendžiama apie besimokančiojo asmens gabumus (Linn, 1991). <i>Tokiu būdu vertinimas stebint atliepia šiuolaikinę mokinių bendravimo ir bendradarbiavimo idėją, kuri ir grindžiama ne mokymu, o mokymusi – mokymusi savivaldžiai.</i>	
	VERTINIMO STRATEGIJŲ ORIENTACIJA Į ALTERNATYVIAS – AUTENTIŠKAS - VERTINIMO STRATEGIJAS. Šis požiūris nevienareikšmis. <i>Sukuriant palankias aplinkybes laisvai rinktis vieną ar kitą vertinimo strategiją, ją derinti su įprastais vertinimo metodais, tikėtina, ir į alternatyvias vertinimo strategijas žvelgiama ir jos praktikuojamos su didesniu entuziazmu.</i> <i>Šiame kontekste labai svarbu, kad mokytojas kartu su mokiniais nusistatytų į(si)vertinimo kriterijus.</i>	
	VERTINIMO SAMPRATOS POKYČIAI – SUDĖTINGAS PROCESAS. Švietimo aplinka yra dinamiška, todėl mokytojas patiria įvairių prieštaravimų ypač todėl, kad iš mokyklos tikimasi lankstaus, greito prisitaikymo prie nuolat atsinaujinančios švietimo aplinkos. <i>Šiame kontekste tradicinė vertinimo praktika tampa nebeefektyvi.</i>	